

Socialdepartementet

Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har tagit del av utredningens förslag med utgångspunkt från myndighetens verksamhetsområde. IAF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och bedömningar som berör arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och förslag som riktas direkt mot den egna myndigheten.

IAF:s huvudsakliga synpunkter är:

- Förslagen behöver innefatta arbetslöshetskassorna genom lag- och förordningsändringar.
- Det behöver införas en primär sekretessbestämmelse i offentlighet och sekretesslagen (2009:400) (OSL) som gäller direkt för IAF så att myndigheten kan utföra det uppdrag utredningen föreslår.
- IAF instämmer i övrigt i utredningens förslag.

Förslagen inkluderar inte arbetslöshetsförsäkringen

IAF anser att det behöver utredas vidare hur de olika förslagen om brottsförebyggande arbete även kan innefatta arbetslöshetsförsäkringen på ett tillfredställande sätt genom lag- eller förordningsändringar.

IAF:s övergripande iakttagelse är att de förslag om utökad brottsförebyggande arbete som utredningen föreslår inte inkluderar arbetslöshetsförsäkringen i alla delar. Framför allt exkluderas arbetslöshetskassorna i den föreslagna förordningen om brottsförebyggande arbete på välfärdssystemens område.

I den nya förordningen föreslås att beslutande myndigheter ska ta fram en lägesbild där de ska kartlägga och analysera brottsligheten, dess orsaker och konsekvenser inom de förmåner och stöd som myndigheten beslutar om. Lägesbilderna ska ligga som grund för bedömningar om det finns behov av åtgärder och åtgärderna ska formuleras i en åtgärdsplan. Åtgärdsplanerna och lägesbilderna ska uppdateras och följas upp regelbundet. Dock ges inte

arbetslöshetskassorna detta uppdrag. Det föreslås vidare att Brå ska följa upp hur den nya förordningen tillämpas. I den uppföljningen ska även arbetslöshetskassornas arbete följas upp trots att de inte omfattas av den nya förordningen.

Nämnvärt i sammanhanget är även att varken IAF eller arbetslöshetskassorna är representerade i redan existerande samarbetsforum till exempel NUC, RUC eller MUR, trots att arbetslöshetsersättning sannolikt ingår i olika brottsupplägg.

Arbetslöshetskassorna omnämns inte heller när det gäller det stöd som beslutande myndigheter kommer att få i sitt brottsförebyggande arbete av Brå och Ekobrottsmyndigheten. IAF bedömer att arbetslöshetskassorna behov av kunskap och stöd kan antas vara minst lika stort.

IAF:s ansvar och vissa sekretessfrågor

För att säkerställa att IAF har tillräckligt sekretesskydd för sin verksamhet behövs det en författningsändring i OSL. Det bör införas en primär sekretessbestämmelse i OSL som gäller direkt för IAF, för uppgifter som vi hämtar in från arbetslöshetskassorna och som avser arbetslöshetskassornas affärs- eller driftsförhållanden. Genom ett sådant införande kommer vi ha mycket bättre möjlighet att utöva tillsyn över hur arbetslöshetskassorna arbetar brottsförebyggande enligt utredningens förslag.

Utredningen bedömer att styrningen av arbetslöshetskassornas brottsförebyggande arbete ska hanteras genom IAF:s tillsyn över arbetslöshetskassorna. Utredningen bedömer att IAF med stöd av nuvarande regelverk har möjlighet att utöva sådan tillsyn.

Enligt 2 kap. 4 § OSL gäller bestämmelserna om allmänna handlingar i tryckfrihetsförordningen (TF) även för organ som inte är myndigheter, dvs exempelvis arbetslöshetskassorna. I bilaga till OSL anges att arbetslöshetskassorna ska jämföras med myndigheter när det gäller prövning av ärenden om arbetslöshetsersättning (SFS 1997:238) och av ärenden om medlemsavgift för arbetslös medlem. Det är bara då som TF och OSL gäller för arbetslöshetskassorna.

Enligt 28 kap. 11 § OSL gäller sekretess i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, men bara om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Här gäller ett rakt skaderekvisit. Sekretessen gäller alltså

bara för uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Den sekretessen överförs till IAF enligt 11 kap. 1 § OSL när vi tar in uppgifterna till vår myndighet.

Det finns dock ingen sekretessbestämmelse i OSL som omfattar arbetslöshetskassornas egen verksamhet som rör deras affärs- och driftsförhållande och arbetslöshetskassorna behöver inte heller lämna ut uppgifterna till allmänheten, eftersom de inte jämföras med myndigheter i det avseendet.

Det är här som IAF har identifierat ett problem. För att utöva tillsyn över hur arbetslöshetskassorna arbetar brottsförebyggande behöver IAF ta in uppgifter som kan vara känsliga för arbetslöshetskassornas verksamhet, särskilt när det gäller hur man har organiserat kontrollverksamheten. När sådana uppgifter kommer in till IAF genom vår tillsyn kan vi inte skydda uppgifterna med stöd av OSL eftersom de inte gäller enskilds personliga förhållanden. Det finns ingen sekretess som kan överföras från arbetslöshetskassorna till IAF enligt 11 kap. 1 § OSL.

I detta ärende har generaldirektör Mathias Wahlsten beslutat och utredare Elisabeth Frid har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även Anna Berg, Tomas Brandt och Maria Magnusson deltagit. I den slutgiltiga beredningen av ärendet har enhetschefen för analysenheten Jessica Idbrant deltagit.

Mathias Wahlsten
Generaldirektör

Elisabeth Frid
Utredare